Forslag til
Natura 2000-plan 2009-2015

Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested, Nørre Ådale samt Skravad Bæk

Natura 2000-område nr. 30
Habitatområde H30
Fuglebeskyttelsesområde F14 og F24

Justeret version 22. januar 2010

MILJØMINISTERIET
Miljøcenter Ringkøbing

Kolofon

Titel:
Forslag til Natura 2000-plan 2009-2015. Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested, Nørre Ådale samt Skravad Bæk.
Natura 2000-område nr. 30
Habitatområde H30
Fuglebeskyttelsesområde F14 og F24

Emneord:
Habitatdirektivet, Miljømålsloven, målsætninger, indsatsprogram, Natura 2000-planer, Hjarbæk Fjord, Lovns Bredning, Skals Å, Simested Å, Skravad Bæk, gul stenbræk.

Udgiver:
Miljøministeriet, By- og Landskabsstyrelsen

Ansvarlig institution:
Miljøcenter Ringkøbing
Holstebrovej 31
6950 Ringkøbing
www.blst.dk

Copyright:
By- og Landskabsstyrelsen, Miljøministeriet

Sprog:
Dansk

År:
2009

ISBE nr.
978-87-7091-115-3

ISBN nr.
978-87-7091-116-0

Dato: (dato for offentliggørelse/udgivelse)

Forsidefoto: Lovns Bredning med Ulbjerg Klint i baggrunden.
Fotograf: Peter Bundgaard

Resume:
Forslag til Natura 2000-plan for Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested, Nørre Ådale samt Skravad Bæk (nr. 30). Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede arter og naturtyper. Området og truslerne mod de udpegede naturtyper og arter beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne. Der foretages en strategisk miljøvurdering af planen.

Indhold

Forord 4

Natura 2000-planlægning 5
Natura 2000-planen er bindende for myndighederne 5

Områdebeskrivelse 6

Trusler mod områdets naturværdier 11

Igangværende pleje og genopretning 13

Tilstand og bevaringsprognose/prognose 14
Vurdering af tilstand 14
Vurdering af bevaringsprognose/prognose 18

Målsætning 20
Overordnet målsætning for Natura 2000-området 21
Konkrete målsætninger for naturtyper og arter 22
Modstridende interesser 24

Indsatsprogram 24
Generelle retningslinjer 25
Konkrete retningslinjer 26
Forslag til virkemidler 27

Sammenhæng og synergi med vandplan 28

Strategisk miljøvurdering 28

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning 29

Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler 30

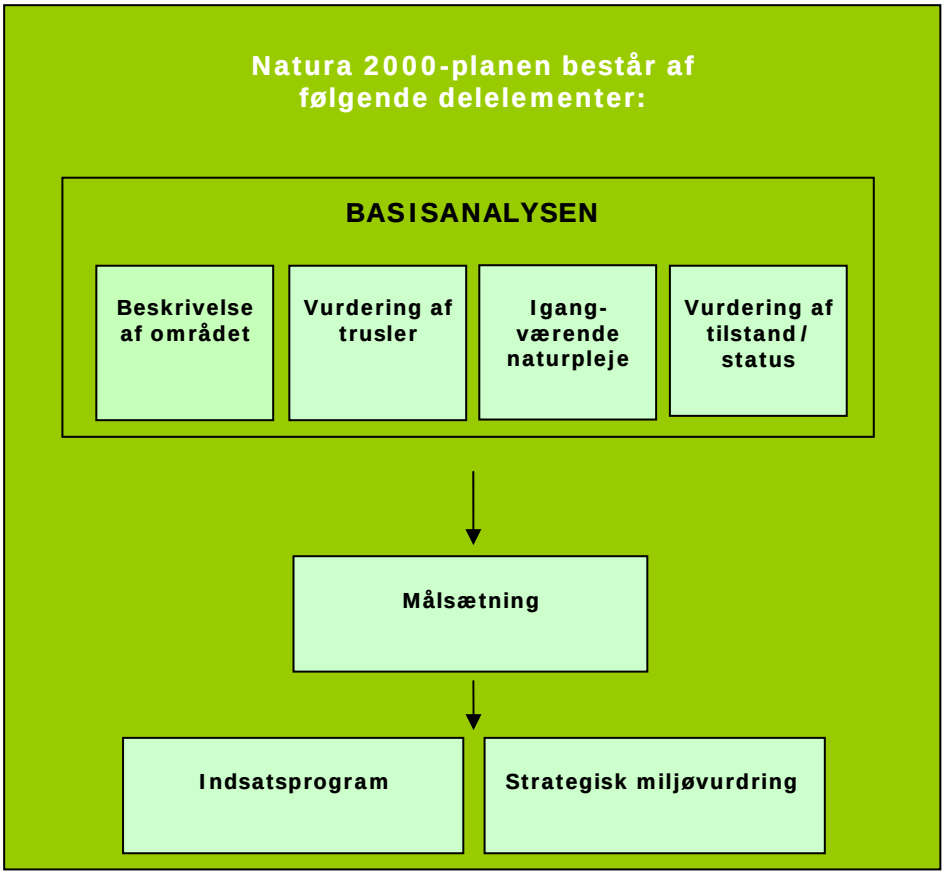
Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver 31

Forord

Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (Fuglebeskyttelses- og Habitatdirektiverne) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter. Gennem en målrettet indsats i de udpegede Natura 2000-områder bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens mangfoldighed.

Med henblik på at prioritere den nødvendige indsats udarbejder staten en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen er en sammenfattende plan, som både indeholder Natura 2000-skovplan for de skovbevoksede fredskovpligtige arealer og Natura 2000-plan for øvrige områder. Skov- og Naturstyrelsen er ansvarlig for de dele af den sammenfattende Natura 2000-plan, som vedrører skovbevoksede fredskovspligtige arealer. By- og Landskabsstyrelsen er ansvarlig for de øvrige dele af planen.
Planen omfatter "udpegningsgrundlaget", dvs. de naturtyper og arter, som området er udpeget for. Natura 2000-planens indhold er vist i figur 1.

Figur 1. Opbygning af en Natura 2000-plan.

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne
Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen forventes vedtaget i 2010, hvorefter kommunerne og Skov- og Naturstyrelsen udarbejder bindende handleplaner, som skal sikre gennemførelsen af Natura 2000-planen. Direkte statslig opfølgning i form af bekendtgørelser o.l. sker dog på grundlag af Natura 2000-planen. Offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner.

Planens målsætninger er bindende og skal desuden anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Indsatsprogrammets retningslinier er ligeledes bindende og danner grundlag for områdets handleplan og eventuelle drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen koordineres med vandplanen for hovedvandoplandene Limfjorden og Gudenåen og bliver ligesom denne revideret hvert 6. år. De dele af Natura 2000-planen, der vedrører skovbevoksede, fredskovspligtige arealer, revideres dog kun hvert 12. år.

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 23.513 ha og afgrænses som vist på bilag 1. Statsejede arealer udgør 556 ha. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H30 (Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord m.v.) og Fuglebeskyttelsesområde nr. F14 (Lovns bredning) og F24 (Hjarbæk Fjord). På By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside (www.blst.dk/Natura2000plan) samt i figur 2 og bilag 2 er der angivet hvilke naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for dette område.
Området strækker sig fra Hjarbæk Fjord, Lovns Bredning og Lovns halvøen i vest over de 4 store vandløb Lerkenfeld, Simested, Skals og Nørreå til de store mosearealer ved Øster Bjerregrav og Fussing - og Glenstrup søer mod øst.
Lovns Bredning og Hjarbæk Fjord udgør den store marine del af området, hvor vand- og vadefladerne fungerer som raste- og fourageringsplads for en række vandfugle. Disse arealer udgør en internationalt vigtig raste- og fourageringsplads for sangsvane i vinterhalvåret og troldand i fældningstiden i efteråret. Desuden er der en stor bestand af fældende og overvintrende hvinand. Områderne har især tidligere rummet vidtstrakte flader med ålegræs. Mellem Hjarbæk

Fjord og Lovns Bredning er der en dæmning med sluse. Vandudvekslingen gennem slusen har stor betydning for hvilket plante- og dyreliv, der er i Hjarbæk Fjord. Fjordene er i mindre omfang fourageringsområde for spættet sæl.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 30 - Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådale og Skravad Bæk		
Naturtyper:	Vadeflade (1140) Lagune (1150) Bugt (1160) Rev (1170) Strandvold med enårige planter (1210) Strandvold med flerårige planter (1220) Kystklit/klippe (1230) Enårig strandengsvegetation (1310) Strandeng (1330) Klithede (2140) Søbred med småurter (3130) Kransnålalge-sø (3140) Næringsrig sø (3150) Brunvandet sø (3160) Vandløb (3260) Våd hede (4010) Tør hede (4030)	Enekrat (5130) Tørt kalksandsoverdrev (6120) Kalkoverdrev (6210) Surt overdrev (6230) Tidvis våd eng (6410) Urtebræmme (6430) Nedbrudt højmose (7120) Hængesæk (7140) Tørvelavning (7150) Kildevæld (7220) Rigkær (7230) Bøg på mor (9110) Bøg på muld (9130) Ege-blandskov (9160) Stilkege-krat (9190) Skovbevokset tørvemose (91D0) Elle- og askeskov (91E0)
Arter:	Kildevælds-vindelsnegl (1013) Grøn køllеguldsmed (1037) Stor kærguldsmed (1042) Bæklampret (1096) Flodlampret (1099) Stavsild (1103)	Stor vandsalamander (1166) Damflagermus (1318) Odder (1355) Spættet sæl (1365) Blank seglmos (1393) Gul stenbræk (1528)

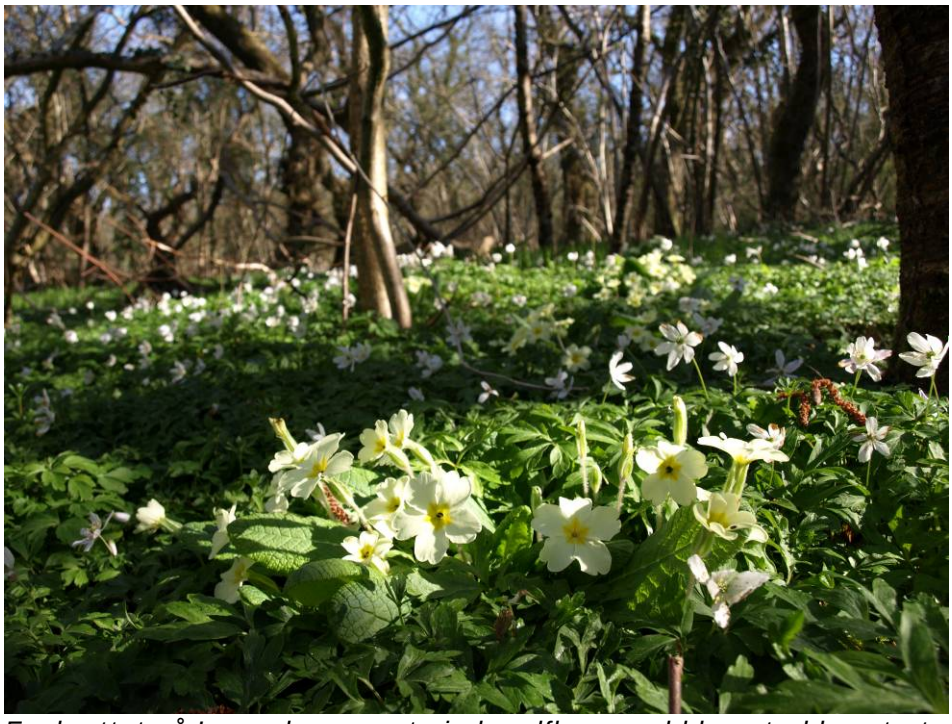
Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 14 – Lovns Bredning		
Fugle:	Sangsvane (A038) Hvinand (A067)	Toppet skallesluger (A069) Stor skallesluger (A070)

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 24 – Hjarbæk Fjord		
Fugle:	Rørdrum (A021) Sangsvane (A038) Taffeland (A059) Troldand (A061) Hvinand (A067)	Engsnarre (A122) Blishøne (A125) Klyde (A132) Hjejle (A140)

Figur 2. Naturtyper, fugle og andre arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

Især langs Lovns Bredning findes en del arealer med strandeng og artsrige overdrev, der blandt andet huser store bestande af de nationale ansvarsarter nikkende - og opret kobjælde. Umiddelbart vest for dæmningen ved Virksund ligger Ørslevkloster Sø, der pga. forbindelsen med Hjarbæk Fjord i perioder tilføres salt og derfor må karakteriseres som en brakvandssø.

Lovns halvøen rummer store sammenhængende arealer med enekrat, sure overdrev og stilkege-krat, som stedvis er af stor botanisk værdi. For foden af skrænterne ligger der hist og her fine rigkær og kildevæld, samt store strandengsarealer ned mod Limfjorden og Lerkenfeld Ås udløb i fjorden.

Egekrattet på Lovns har en artsrig bundflora med bl.a. storblomstret kodriver. Foto: Henriette Bjerregaard.

De 4 store ådale er især i de nedre dele præget af drænede og opdyrkede arealer (tidligere enge og moser). I de øvre dele af ådalene findes mange arealer, hvor opdyrkning og afgræsning er ophørt, fordi de er uegnede til moderne landbrugsdrift. Langs ådalenes skrænter findes mange vældprægede partier og artsrige overdrev. Den fysiske tilstand af hovedparten af vandløbene er generelt ringe på grund af udretning, vedligeholdelse og påvirkning med organisk stof. Vandløbene er levested for både flod- og bæklampret samt grøn køllegoldsmed. For odderen udgør habitatområdet et af de nationale kerneområder med en fast bestand i områdets mange vandløb og søer.

Især Nørreådalen har en del veludviklede væld og rigkær med sjældne planter, herunder gul stenbræk og blank seglmos, men størstedelen af ådalen består af drænede enge og moser, eller store sammenhængende arealer med høj sødgræssump, pilesumpe samt en del skovbevoksede tørvemoser. Dalskrænterne rummer stedvis sure overdrev, ege-blandskov og bøgeskov på morbund. Midt i Nørreådalen ligger Ø Bakker, der er en stejl og markant morænebakke med

hede. Nørreåen modtager afløbsvandet fra et stort søsystem uden for Natura 2000-området bestående af blandt andet Hald Sø og Viborg Søerne, og åen afvander til Gudenåen.

Skalsådalen er en af landets bredeste og er nedstrøms ved Hjarbæk Fjord ret kulturpåvirket, da hovedparten i en eller anden form er under landbrugsdrift. Længere oppe indeholder ådalen findes mange gamle tørvegravningsarealer, herunder det store og vildtvoksende område Bjerregrav Mose, som bl.a. rummer hængesække og store partier med skovbevokset tørvemose. Området blev tidligere udnyttet til engdrift og græsning, men hovedparten er i dag uden drift og under tilgroning med især pil. I ådalens øvre dele findes endvidere artsrige ekstremrigkær og kildevæld med sjældne arter, herunder den rødlistede plante rust-skæne, som blev genfundet i 2004. Allerøverst i Skalsådalen ligger Læsten Bakker med meget artsrige sure overdrev og kildevæld, samt et moseområde, der inkluderer en tidligere højmose, Tuemose. Denne mose er nedbrudt af tidligere tiders tørvegravning. Området rummer blottet tørv med rundbladet soldug og brunvandede søer i de gamle tørvegrave.

Udsigt over den øvre Skals Ådal fra Læsten Bakker, hvor de artsrige sure overdrev og kildevæld for foden af skrænterne afgræsses af kreaturer. Foto: Henriette Bjerregaard.

Skravad Bæk løber til Skals Å fra nord, dalskrænterne her rummer botanisk vigtige overdrev og heder med forekomst af sjældne arter som ugrenet edderkopurt, bakke-gøgelilje, opret kobjælde, kattefod, alm. mælkeurt og guldblomme, og dalbunden rummer kildevæld med bl.a. piberensermos (*Paludella squarrosa*) og rigkær. I en række andre sidedale til Skalsådalen ligger de større søer, Rødsø, Hærup Sø (lavvandet næringsrig sø med dominans af hjertebladet vandaks), der er omgivet af rigkær, og Klejtrup Sø (lavvandet kransnålalgesø), samt tilløb fra Glenstrup Sø og Tjele Langsø (ligger i et tilgrænsende Natura 2000 område). Glenstrup Sø har store forekomster af

kransnålalger, og øst for søen ligger en række botanisk værdifulde rigkær langs Østerkær Bæk, der fortsætter i Natura 2000-området Kastbjerg Ådal. Omkring Fussingsø, der også har afløb til Skals Å, findes artsrige sure overdrev, rigkær og bøgeskov på morbund samt ellesump. Fussingsø er en dyb, næringsrig sø med en del vandplanter, bl.a. har kortskaftet skeblad her sit eneste voksested i Danmark.

Bøgeskov på morbund ved Fussing Vandmølle. Foto: Henriette Bjerregaard.

Simested Å er landskabelig værdifuld især på en fredet strækning mellem Sdr. Borup og Ålestrup. Borup Hede udgør det største sammenlagte areal med tør hede (51 ha) i habitatområdet, og langs ådalskrænterne er der mange forekomster af sure overdrev med arter som guldblomme og opret kobjælde. I de øvre dele af ådalen findes en række værdifulde arealer med rigkær og paludellavæld, som bl.a. er levesteder for kildevældsvindelsnegl og blank seglmos. Vandkvaliteten i Simested Å er især på de nedre vandløbsstrækninger god, og foruden grøn køllegguldsmed er der registreret flere rød- og gullistede invertebrater. Ved Lillevejle Bro ca. 1 km inden udløbet i Hjarbæk Fjord blev der i 2007 således fundet flere eks. af den rødlistede døgnflue *Baetis buceratus*, der blev genopdaget i Danmark i 2005. Der er også registreret flodkrebs på den nedre del af Simested Å og Skals Å. Flodkrebs er registreret på den danske rødliste.

I basisanalysen for Natura 2000-området Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord m.v. findes der en mere detaljeret gennemgang af arterne og naturtyperne på områdets udpegningsgrundlag. Se By- og Land-

skabsstyrelsens hjemmeside.

Natura 2000-området ligger i Skive, Viborg, Vesthimmerlands, Mariagerfjord og Randers Kommuner og indenfor hovedvandoplandene "Limfjorden og Gudenåens opland".

Trusler mod områdets naturværdier

I det følgende afsnit skal de oplistede trusler forstås som påvirkninger af naturtyper og arter, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Trusler er i den forbindelse aktuelt forekommende og konkrete påvirkningsfaktorer, der enkeltvis eller i samvirkning vil kunne forhindre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Det kan dog også være potentielle påvirkningsfaktorer i det omfang, at der er viden om, at påvirkningerne periodevis er forekommet i området, men aktuelt ikke er til stede. Aktuelle påvirkninger, der f.eks. reguleres internationalt eller i anden sammenhæng, og derfor ikke er et anliggende for Natura 2000-planen, kan også fremgå, men vil ikke være en del af denne Natura 2000-plans indsatsprogram.

Arealreduktion/fragmentering: Arealet med tør hede, overdrev (alle 3 typer), kildevæld og rigkær er stærkt reduceret på grund af opdyrkning, tilgroning med træer og buske og for de sidste tos vedkommende også afvanding, og mange af disse arealer ligger efterhånden isolerede langt fra hinanden. Naturtypernes tilknyttede plante- og dyrearter, herunder gul stenbræk, blank seglmos og kildevældsvindelsnegl, har derved en øget risiko for at uddø, fordi de beskedne arealer ikke kan opretholde bestande af de pågældende arter.
For odder gælder, at de mange ådale krydses inden for og umiddelbart uden for Natura 2000-området af både en motorvej, mindst 5 hovedveje og over 10 større veje, der kan udgøre spærringer for odder i det omfang, der ikke er etableret tilstrækkelig passagemulighed.

Næringsstofbelastning: I mange søer er der stadig for stor tilførsel af næringssalte fra oplandet og/eller frigivelse af ophobet fosfor fra søbunden, blandt andet som følge af tidligere tilledning af spildevand. Også kildevæld og våde naturtyper som rigkær og tidvis våd eng kan stedvis være belastet af næringsstoffer, der tilføres med grundvandet. Dette fører til dominans af højtvoksende næringsstofkrævende arter som stor nælde og lådden dueurt på bekostning af en artsrig, lavtvoksende og lyskrævende vegetation, der skygges bort.

De naturarealer, der grænser direkte op til dyrkede marker, er stedvis påvirket af jord- og sandflugt med næringsrigt materiale samt fordampning af ammoniak ved udspredning af husdyrgødning. Desuden er der stedvis sket gødskning af partier med overdrev med forarmning af den naturlige vegetation til følge.

Lovns Bredning og Hjarbæk Fjord er som resten af Limfjorden påvir-

ket af for store tilledninger af næringsstoffer fra land. Dette resulterer i nedsat sigtdybde, begrænsning af ålegræssets dybdeudbredelse, samt hyppige tilfælde af iltsvind ved bunden. Bundfaunaens sammensætning påvirkes af disse forhold og dermed fødegrundlaget for taffeland, troldand og hvinand, der i forskellig grad lever af hvirvelløse dyr på bunden. Blishøne, der lever af bundvegetation, samt toppet - og stor skallesluger, der begge lever af fisk, påvirkes også negativt.

Luftbåren belastning af kvælstof: Bortset fra naturtyperne strandeng og tørt kalksandsoverdrev og kalkoverdrev er laveste ende af tålegrænse-intervallet for de enkelte naturtyper overskredet for hele eller næsten hele arealet med alle naturtyper i Natura 2000-området.

For arealer med nedbrudt højmose, hængesæk, tørvelavning, de sjældne naturtyper rigkær med følsomme højmosearter og paludellavæld samt sønaturtyperne kransnålalgesø, brunvandet sø og næringsrige søer, der er kvælstofbegrænsede (gælder bl.a. for Fussingsø) er den højeste ende af tålegrænse-intervallet overskredet for hele eller størsteparten af arealet. Det samme gælder for hovedparten af de kortlagte skovnaturtyper.

Overskridelse af tålegrænsen for luftbåren kvælstofbelastning fører til dominans af kraftigtvoksende, kvælstofkrævende arter, der udkonkurrerer de lavtvoksende nøjsomhedarter i den oprindelige flora. I søer resulterer det i algevækst og tilgroning.

Tilgroning: Der er uønsket opvækst af træer og buske på mange arealer med tør hede, kalk- og surt overdrev, enekrat, tidvis våd eng, nedbrudt højmose, hængesæk, tørvelavning, kildevæld, rigkær. Levestederne for flere arter fx kildevældsvindelsnegl, stor vandsalamander, blank seglmos og gul stenbræk påvirkes også negativt af tilgroning med vedplanter. I flere af de lysåbne egekrat sker der en indvandring af skyggetålende træarter som bøg, der på sigt kan udgøre en trussel mod naturtypen.

En række lysåbne naturtyper som strandeng, kalkoverdrev, surt overdrev, tidvis våd eng, hængesæk, tørvelavning, kildevæld og rigkær er truet af tilgroning med græsser og høje urter. På arealer med våd- og tør hede mangler hedepleje. Den omfattende tilgroning bortskygger den oprindelige flora. Tætte bestande af høje græsser, tagrør og lignende i de lysåbne kilde-, mose- og engarealer forringer levestederne for bl.a. kildevældsvindelsnegl, blank seglmos, gul stenbræk, engsnarre og klyde.

Uhensigtsmæssig hydrologi: For Hjarbæk Fjord gælder det, at slusen ved Virksund virker som højvandssluse og i det meste af året skaber lagdeling (saltspringlag) i ca. 2 m dybde
Udtørring af rigkær på grund af tidligere dræning og grøftning er udbredt i Natura 2000-områdets ådale, og der findes mange enge, hvor vegetationen er forarmet og helt domineret af græsarten mose-

bunke. I dag er mange af de drænede lavbundsarealer gradvist ved at forsumpe, fordi terrænet har sat sig.
Dræning og grøftning udgør også en væsentlig trussel mod tilstanden af nedbrudt højmose/tørvelavning, men også mod strandeng, våd hede, tidvis våd eng, kildevæld, hængesæk, nedbrudt højmose og tørvelavning. Dræning er ligeledes en trussel mod en række arter som kildevældsvindelsnegl, blank seglmos, gul stenbræk og klyde.

Uhensigtsmæssig drift: Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyperne forringes eller ødelægges. Desuden er der en utilstrækkelig beskyttelse af skovnaturtyperne mod bl.a. konvertering til andre træarter.

Forstyrrelser: Menneskelige aktiviteter i Lovns Bredning påvirker vandfuglene på udpegningsgrundlaget. Jagt, motorbådssejlads og brætsejlads kan stedvis og i perioder udgøre væsentlige forstyrrelser af rastende sangsvaner, hvinand, toppet - og stor skallesluger i Lovns Bredning. I sensommeren, mens flere arter ikke kan flyve på grund af fældning af svingfjerene, er forstyrrelse særlig kritisk.

Miljøfarlige stoffer: Der er forhøjede koncentrationer af miljøfarlige stoffer i Lovns Bredning og Hjarbæk Fjord.

Invasive arter: Bjerg-fyr og contorta-fyr er en trussel mod mange af områdets naturtyper og arter. I Lovns Bredning udgør både den ikke-hjemmehørende butblæret sargassotang og dræbergobler en trussel mod flere af de marine naturtyper og deres arter.

Fysisk påvirkning: Fiskeri med bundslæbende redskaber, hvorved der sker en fysisk ødelæggelse af marine naturtyper (1160 og 1170), dels ved fjernelse af bundflora og bundlevende dyr, og dels ved fjernelse af hårdbund, sten og skaller, kan være en trussel mod områdets marine naturtyper. Omfanget af det aktuelle fiskeri kendes ikke.

Igangværende pleje og genopretning

Inden for Natura 2000-område 30 har to større delområder været med i et LIFE-projekt omkring pleje af overdrev. Det drejer som om overdrevsarealer inden for det fredede område langs Simested Å fra Sdr. Borup – Ålestrup og langs Skravad Bæk. Der blev i den forbindelse udført naturpleje i form af rydning af træer og buske og påbegyndt afgræsning/slæt på en del arealer med overdrev. Projektet følges op af mindre overdrevsprojekter udført af Viborg - og Vesthimmerlands kommuner.

Borup Hede, der udgør det største samlede areal med tør hede, er tidligere blevet afbrændt af Viborg Amt, og i Læsten Bakker er nåletræsbeplantninger afviklet og rydning af vedplanter og afgræsning er foranstaltet af Århus Amt.
Tidligere og nuværende kendte levesteder for blank seglmos og gul

stenbræk i Lerkenfeld Ådal har indgået i et større naturforvaltningsprojekt omkring pleje og genopretning af levesteder for disse to arter. Projektet har omfattet rydning af vedplanter, opsætning af hegn og indgåelse af græsningsaftaler.

For at forbedre miljøtilstanden i Klejtrup Sø har der været forsøg med sørestaurering i form af opfiskning af skaller og brasen og udsætning af gedder. Der er ikke konstateret en forbedret miljøtilstand i søen efter dette tiltag, og det vurderes, at der skal ske yderligere reduktion i næringsstoftilførslen og eventuelt en immobilisering af sedimentets fosforpulje, for at målet kan opnås.

På statens arealer nordvest for Fussing Sø er der etableret en godt 50-60 m bred dyrkningsfri bræmme for at mindske udvaskningen af næringsstoffer. Der er desuden afbrudt markdræn nord for søen, så næringsstoffer tilbageholdes og omsættes, inden de når søen.

Der foregår stævning af rød-el i ellesumpe på Skov- og Naturstyrelsens arealer omkring Fussingø.

Tilstand og bevaringsstatus/prognose

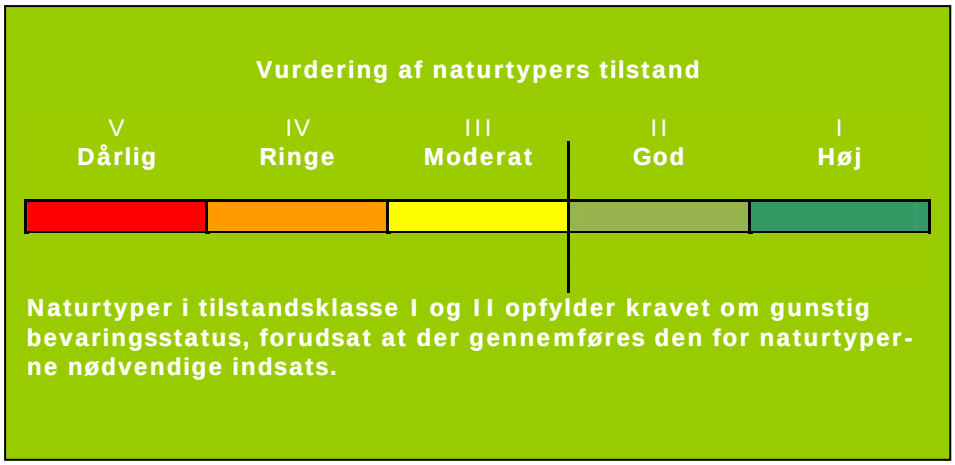
For nogle naturtyper er der udviklet et system til vurdering af den enkelte naturtypes *tilstand,* som er et udtryk for typens aktuelle naturindhold og en række andre målbare faktorer.

Bevaringsstatus for naturtyper og arter er derimod en vurdering af, hvordan deres tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen og i de trusler, der eksisterer i dag. Der er således tale om en *prognose* for arternes og naturtypernes udviklingsretning. I de følgende afsnit er der nærmere beskrevet tilstand og bevaringsstatus/prognose for områdets naturtyper og arter.

For skovnaturtyperne i området gælder, at alle fredskovpligtige arealer i hele Natura 2000-området er blevet kortlagt i 2005-2006. Skovnaturtyper på ikke fredskovpligtige arealer er kortlagt fra Rindsholm i syd til Fårup i øst i 2007-2008. Tilstanden er således kun vurderet for de kortlagte skovnaturtyper.

I de følgende afsnit er der nærmere beskrevet tilstand og bevaringsprognose for områdets naturtyper og arter.

Vurdering af tilstand
Der er foretaget en vurdering af tilstanden i 23 lysåbne naturtyper og 10 skovtyper. Naturtyperne er kortlagt dels i basisanalyserne, dels i en efterfølgende kortlægning. Desuden er tilstanden vurderet for udvalgte forekomster af 5 søtyper. Vurderingen bygger på et system, der inddeler forekomster af habitatdirektivets naturtyper i 5 tilstandsklasser (figur 3), hvor I (høj) er bedst og V (dårlig) er værst.

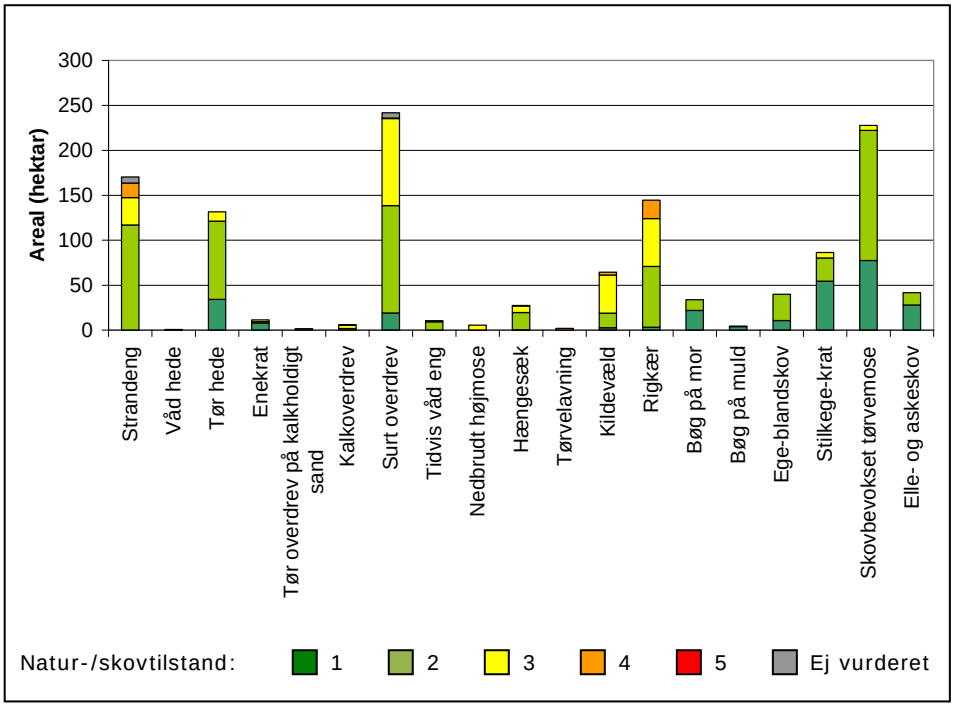

Figur 3. Tilstandsklasser for naturtyper.

Som led i beregningen af tilstanden beregnes både et artsindeks baseret på indholdet af plantearter i en cirkel med radius på 5 m og et strukturindeks baseret på vegetationshøjden, opvækst af vedplanter, forekomst af drængrøfter mm. For skovnaturtyperne baseres strukturindeks bl.a. på omfang af jordbearbejdning, afvandingsforhold, forekomst af invasive arter og trækronernes lagdeling i forskellige etager.

Strukturindeks og artsindeks sammenvejes til et samlet udtryk for natur/skovtilstanden på arealet. Et højt strukturindeks kombineret med et lavt artsindeks viser, at naturarealet har forudsætninger for et højt naturindhold, men at de karakteristiske arter ikke er til stede. Et højt artsindeks kombineret med et lavt strukturindeks kan anvendes som et redskab til at lokalisere artsrige forekomster med et stort behov for pleje eller anden indsats.

I figur 4a og 4b er vist natur/skovtilstanden for Natura 2000-områdets naturtyper. I området findes der ca. 700 småsøer på under 5 ha, hvoraf kun 33 er tilstandsvurderet. De er derfor ikke med i figurerne.

Figur 4a. Natur/skovtilstand for de af Natura 2000-områdets naturtyper, som er tilstandsvurderet. Naturtyper med et samlet areal på under 50 ha er også vist i figur 4b.

I det følgende nævnes eksempler på tilstandsvurderinger i området (se figur 4a og 4b).

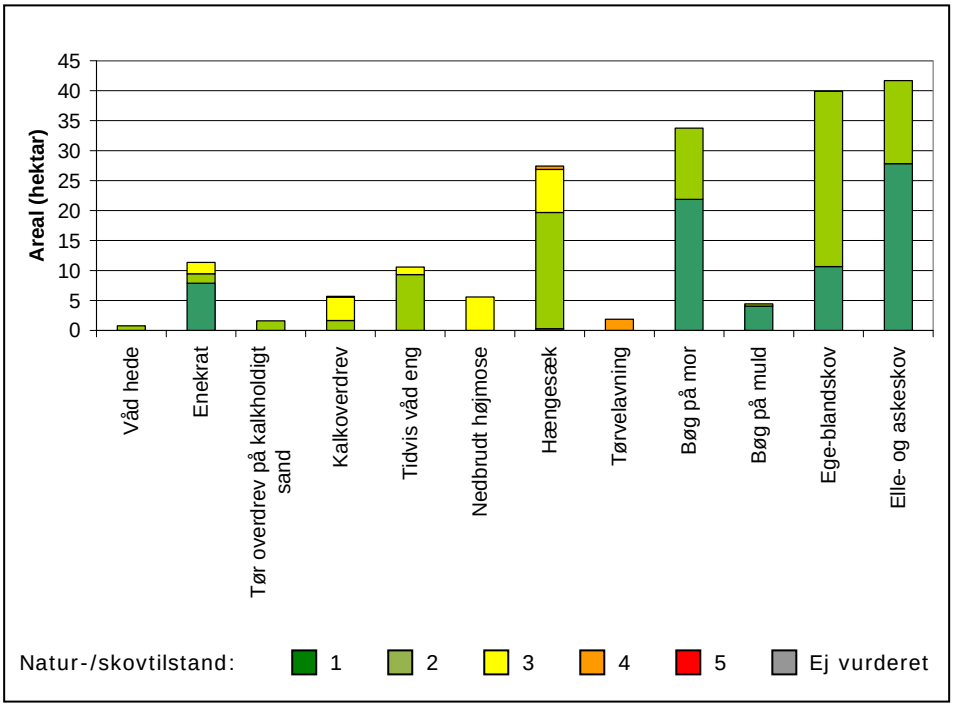
For strandengenes vedkommende er strukturen høj-god (strukturklasse I-II) på næsten hele arealet, men artstilstanden er kun tilfredsstillende (artsklasse I-II) på ca. 1/3 af arealet. Samlet bliver der en god (dvs. gunstig) naturtilstand på ca. 2/3 af det samlede areal med strandeng. Ingen strandenge har høj naturtilstand.

Over 4/5 af arealet med tør hede er i gunstig tilstand både hvad angår artsindhold og struktur og dermed også naturtilstand.

De sure overdrev i dette Natura 2000 område har for størstepartens vedkommende bevaret en relativt stor pulje af karakteristiske arter, og ca. 3/4 af arealet er i god-høj artstilstand. Strukturen er mindre tilfredsstillende, og kun ca. 2/3 af arealet med surt overdrev er i gunstig strukturtilstand, hvilket primært skyldes tilgroning med høje urter, græsser og vedplanter. Samlet set lander ca. 2/3 af det samlede areal med surt overdrev med en gunstig naturtilstand.

Rigkærene i dette Natura 2000 område har for størstepartens vedkommende bevaret en relativt stor pulje af karakteristiske arter, og ca. 3/4 af arealet er i god-høj artstilstand. Strukturen er mindre tilfredsstillende, og kun ca. 1/3 af arealet med rigkær er i gunstig strukturtilstand, hvilket primært skyldes tilgroning med høje urter,

græsser og vedplanter. Samlet set bliver naturtilstanden gunstig på ca. halvdelen af det samlede kortlagte areal med rigkær.

Figur 4b. Natur/skovtilstand for de mindst udbredte af Natura 2000-områdets naturtyper, som er tilstandsvurderet.

For kalkoverdrevenes vedkommende er det en dårlig strukturtilstand, der trækker størsteparten af arealet ned i en ugunstig naturtilstand (klasse III). Men da ca. 3/4 af arealet har god-høj artstilstand, er potentialet for en højere naturtilstand til stede.
Den enlige tørvelavning, der er registreret i området, har en ringe struktur på grund af udtørring, tørvegravning og tilgroning med ved-planter og samtidig et ringe artsindhold.

Der er kortlagt 434 ha med skovnaturtyper. Mindre end 3 % af skov-naturtypearealet er i skovtilstandsklasse III (11,7 ha) mens resten er i skovtilstandskalsse I (196,5 ha) og II (225,8 ha).

Der er kortlagt 6 forekomster af søbred med småurter, hvoraf 3 har god naturtilstand og 3 har moderat naturtilstand. Der er kortlagt 6 forekomster af kransnålalge-sø, hvoraf 1 har høj naturtilstand og 5 har god naturtilstand. Der er kortlagt 17 forekomster af næringsrig sø, hvoraf 2 har høj naturtilstand, 13 har god naturtilstand og 2 har moderat naturtilstand. Endelig er der kortlagt 5 forekomster af brun-vandet sø, hvoraf 1 har høj naturtilstand og 3 har god naturtilstand.

Se kort med tilstandsvurdering af de enkelte forekomster i Natura 2000- området på By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside under ”Se på kort”.

Der er endnu ikke udviklet et system til vurdering af tilstanden for alle lysåbne naturtyper, de marine naturtyper, større søer, vandløb samt fugle og andre arter.

Vurdering af bevaringsstatus/prognose
Miljømålsloven og EU`s Habitatdirektiv fastsætter som et overordnet mål, at naturtyper og arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for, skal have en gunstig bevaringsstatus. Gunstig bevaringsstatus er defineret i Habitatdirektivet (figur 5) på det biogeografiske niveau.

Gunstig bevaringsprognose skal dog ifølge EU`s vejledning til direktivets artikel 6 også anvendes på de enkelte Natura 2000-områder, men der findes ingen retningslinjer for, hvorledes denne vurdering skal foretages. Den første Natura 2000-plan laves på grundlag af tilgængelig viden og derfor alene ud fra en prognose for de enkelte naturtypers og arters udvikling.

Gunstig bevaringsprognose

En naturtype har en gunstig bevaringsprognose, når:
- det naturlige udbredelsesområde og samlede areal med naturtypen er stabilt eller stigende
- de særlige strukturer og funktioner, der er nødvendige for typens opretholdelse på langt sigt, er til stede nu og i overskuelig fremtid
- typens karakteristiske arter har en gunstig bevaringsprognose

En art har en gunstig bevaringsprognose, når:
- den på langt sigt kan opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder
- dens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller at der er sandsynlighed herfor inden for en overskuelig fremtid
- der både nu og i fremtiden vil være tilstrækkeligt store levesteder til at bevare dens bestande

Figur 5. Definition af gunstig bevaringsprognose på biogeografisk niveau for naturtyper og arter.

Prognosen for de kortlagte naturtyper er bestemt ud fra deres natur/skovtilstand og de aktuelle trusler og inddeles i *gunstig* eller *ugunstig prognose*. Naturtyper i tilstandsklasse I (høj tilstand) eller II (god tilstand) har en gunstig prognose, hvis det vurderes, at tilstanden også kan opretholdes på langt sigt. I mange tilfælde forudsætter det, at der gennemføres den for naturtyperne nødvendige indsats i form af naturpleje, begrænsning af næringsstoftilførsel, forbedring af hydrologiske forhold m.m.

Prognosen for de øvrige naturtyper og alle arterne er baseret på den bedste tilgængelige viden. Her benyttes begreberne *vurderet gunstig*, *vurderet ugunstig* og *ukendt prognose*.

I Natura 2000-området er der foretaget følgende vurdering af prognosen for naturtyper og arter:

Prognosen er gunstig eller vurderet gunstig for:

- De meget små arealer, der indtil videre er kortlagt af naturtyperne næringsrig sø pga. veludviklet vegetation
- Grøn køllleguldsmed på baggrund af viden om artens forekomst i vandløbene
- Bæklampret, dette sker dels på baggrund af en faglig vurdering af vandløbskvaliteten i de pågældende vandløb dels på baggrund af viden om artens forekomst i vandløbene
- Odder, dette sker dels på baggrund af viden om artens forekomst inden for området dels på baggrund af artens positive bestandsudvikling i Jylland de seneste år.
- Sangsvane, hvinand og hjejle. Arterne vurderes at have stabile eller stigende rastebestande i området.

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- De 4 marine naturtyper primært på grund af stor belastning med næringsstoffer fra oplandet, men også pga. fiskeri med skrabende redskaber, miljøfarlige stoffer og for Hjarbæk Fjord endvidere pga. inddæmning.
- Strandengene primært på grund af tilgroning med høje græsser og urter på en del af arealet
- De meget små arealer, der indtil videre er kortlagt af naturtypen søbred med småurter, kransnålalge-sø og brunvandet sø fordi højeste ende af tålegrænseintervallet for N-belastning er overskredet
- Våde og tørre heder og enekrat og på grund af at den laveste ende af tålegrænseintervallet for N-belastning er overskredet samt for tørre heders vedkommende problemer med tilgroning i vedplanter
- Tørt kalksandsoverdrev og kalkoverdrev da typernes arealer generelt er små og fragmenterede
- Surt overdrev da laveste ende af tålegrænseintervallet for N-belastning er overskredet og der er problemer med tilgroning med vedplanter
- Arealer med tidvis våd eng på grund af afvanding, samt at laveste ende af tålegrænseintervallet for N-deposition er overskredet for langt den overvejende del af arealet.
- Arealer med nedbrudt højmose, hængesæk, tørvelavning, kildevæld og rigkær på grund af uhensigtsmæssig/dårlig hydrologi, tilgroning med vedplanter, invasive arter og fordi den laveste ende af tålegrænseintervallet for N-deposition er overskredet for alle eller næsten alle arealer og den højeste ende af tålegrænseintervallet er endvidere overskredet for hele eller næsten hele arealet af nedbrudt højmose, hængesæk og tørvelavning
- De 6 skovtyper da næringsstofbelastningen fra luften over-

skrider øverste ende af tålegrænseintervallet for skovnaturtypearealerne
- Kildevældsvindelsnegl, blank seglmos og gul stenbræk på grund af udtørring af levesteder, tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter, den laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstofbelastning på levestedet er overskredet og fragmentering af egnede levesteder
- Rørdrum og engsnarre på grund af for lille areal med velegnet ynglebiotop og små og ustabile bestande i området
- Taffeland, troldand og blishøne på grund af reduceret fødegrundlag på grund af næringsstofbelastning både i Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning samt menneskelig forstyrrelse på fourageringsog rastepladser i Lovns Bredning
- Klyde (trækfugl) på grund af tilgroning og afvanding på egnede raste- og fourageringspladser ved Hjarbæk Fjord.

Prognosen er ukendt for:
- Strandvold med enårige planter, strandvold med flerårige planter, kystklint/klippe, enårig strandengsvegetation, urtebræmmer pga. manglende kendskab til naturtypernes udbredelse og tilstand.
- Stor kærguldsmed (er ikke fundet i Jylland siden 1937) og dermed manglende kendskab til artens udbredelse
- Stavsild (fundet i få ex. ifm. fiskeundersøgelser i Limfjorden), flodlampret (kun få og udokumenterede observationer i området) og damflagermus pga. manglende kendskab til arternes forekomst.
- Det eneste kendte areal med klithede i området, da det ikke er kortlagt og tilstandsvurderet.
- de ikke kortlagte søer og naturtypearealer i området, herunder alle de større søer over 5 ha, pga. manglende kendskab.
- Vandløb i området pga. mangelfuldt kendskab til deres tilstand i området
- Stor vandsalamander på grund af manglende kendskab til artens udbredelse i området. Arten er de seneste år kun fundet i ét vandhul i området.
- Spættet sæl da artens forekomst i området er ustabilt og utilstrækkeligt kendt.
- Toppet skallesluger og Stor skallesluger på grund af meget fluktuerende bestande i området.

Målsætning

Det overordnede mål er at sikre eller genoprette gunstig bevaringsprognose for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget i de enkelte Natura 2000-områder (jf. dog nedenfor om eventuelle modstridende interesser).

Der opstilles en *overordnet målsætning* for området. Den overordnede målsætning angiver det overordnede sigte for, hvorledes området

på lang sigt skal udvikle sig både for at sikre områdets integritet og en gunstig bevaringsprognose for arter og naturtyper. Målsætningen skal endvidere fremhæve de naturtyper og arter, der udgør den største arealandel af området, og endelig fremhæves forekomster af naturtyper og arter, der har stor vigtighed på nationalt og/eller biogeografisk niveau. En vurdering af denne betydning foretages efter følgende kriterier:
- Stort areal, levested eller bestand
- Få forekomster
- Truede naturtyper og arter
- Særlige danske ansvarsområder

Der opstilles desuden mere *konkrete målsætninger*, der fastlægger de langsigtede mål for udviklingen i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. Målfastsættelsen tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levested efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system, skal gunstig bevaringsprognose sikres eller genoprettes på baggrund af bedste faglige viden.

Målsætningerne rækker ud over 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold. Målsætningerne afspejler desuden en afvejning af eventuelle modstridende interesser efter retningslinier angivet i By- og Landskabsstyrelsen 2007: "Natura 2000-retningslinier for målfastsættelse og indsatsprogram".

Overordnet målsætning for Natura 2000-området

De store ådale og deres vandløb er karakteristiske landskabselementer i området. Naturtyperne i ådalene sikres en god-høj naturtilstand. Områdets truede naturtyper og arter prioriteres højt. Det gælder især alle typer af artsrige overdrev, tørre heder, rigkær, genskabelse af aktiv højmose, samt levesteder for gul stenbræk. Stilkege-krat og oprindelig skovbevokset tørvemose prioriteres højt i området da disse skovtyper udgør en stor andel af det samlede areal af naturtyperne på biogeografisk niveau. Ligeledes prioriteres levesteder for den nationale ansvarsart damflagermus samt for blank seglmos og kildevældsvindelsnegl, der har vigtige bestande i området. Arealet af ovennævnte naturtyper og levesteder øges, og der skabes så vidt muligt sammenhæng mellem forekomsterne.

Naturtyperne i Hjarbæk Fjord, Lovns Bredning og de større søer i området prioriteres at opnå gunstig naturtilstand. Dette forudsætter en god vandkvalitet, og at de marine områder får et substrat, der sikrer en udbredt undervandsvegetation. Dette vil tilfredsstille livsbetingelserne for de vigtige forekomster af trækkende vandfugle som bl.a. sangsvane og troldand.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtypen hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Baggrund for den overordnede målsætning
I dette Natura 2000-område er der i første planperiode specielt fokus på tørre heder, sure overdrev og rigkær, som er truede naturtyper, men som her findes på betydelige arealer. Hertil kommer de kildevæld, der er levested for den truede bilag II-art gul stenbræk eller de sjældne bilag II-arter blank seglmos og kildevældsvindelsnegl. Natura 2000 området har en særlig betydning for blank seglmos og kildevældsvindelsnegl, da det huser henholdsvis 5 og 3 kendte forekomster, hvilket samlet set udgør mere end 5 % af de kendte levesteder på nationalt, biogeografisk niveau. Desuden er der fokus på den nationale ansvarsart damflagermus samt sure tørvedannende arealer, der har potentiale for gendannelse til den truede og prioriterede naturtype aktiv højmose. Områdets havområder har international betydning som rasteområde for de nationale ansvarsarter sangsvane og troldand.

Områdets hedearealer, overdrev, kildevæld og rigkær er reduceret væsentligt i areal i de sidste årtier primært på grund af tilgroning i vedplanter, høje urter og græsser samt afvanding (de våde naturtyper), tilplantning og opdyrkning. Forekomsterne består i dag overvejende af små og fragmenterede arealer, som dog fortsat på en del forekomster indeholder en meget artsrig vegetation.

Området indeholder et stort potentiale for udvidelse af arealet med tør hede, surt overdrev, kildevæld og rigkær, det samme gælder aktiv højmose, der kan gendannes på arealer med nedbrudt højmose/tørvelavning. En øgning og sammenkædning af arealet med tør hede, tørt kalksandsoverdrev, kalkoverdrev, surt overdrev og rigkær forbedrer muligheden for at bevare og sikre spredningsmuligheder for naturtypernes karakteristiske og meget sjældne arter. Derimod er der begrænset grundlag for at øge arealet med klithede, våd hede og tidvis våd eng. Derfor drejer det sig om at sikre de tilbageværende arealer.

Konkrete målsætninger for naturtyper og arter
Der opstilles følgende konkrete målsætninger for naturtyper og arter i Natura 2000 området:

- *Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus.*
- *For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II og gunstig prognose skal udviklingen i deres areal og tilstand være stabil eller i fremgang.*
- *For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V og/eller ugunstig prognose skal udviklingen i deres natur/skovtilstand være i fremgang, såle-*

des at der opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed dertil. Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. Navnlig for skovnaturtyperne kan der være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til arealmålet.

- *For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller med en ukendt prognose er målsætningen gunstig bevaringsstatus. For arterne betyder det, at deres levesteder skal kunne danne grundlag for en ynglebestand/antal rastende fugle som minimum svarende til tilstanden ved direktivernes ikrafttræden eller et højere bestandsniveau, der siden da har afspejlet levestedernes bæreevne. For øvrige arters vedkommende betyder det, at deres levesteder skal kunne danne grundlag for opretholdelse af levedygtige bestande med mulighed for genudveksling mellem delpopulationer, samt nyetablering af delpopulationer.*
- *Tilstanden og det samlede areal af levestederne for rørdrum og engsnarre som ynglefugle øges, således at der er tilstrækkeligt med egnede yngle- og fourageringssteder inden for fuglebeskyttelsesområdet for arterne.*
- *Tilstanden og det samlede areal af levestederne for følgende trækfugle stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for rastende/fouragerende bestande på mindst 400 stk. sangsvane, mindst 10.000 stk. taffeland, mindst 9000 stk. troldand, mindst 12.000 stk. hvinand, mindst 10.000 stk. toppet skallesluger, mindst 3000 stk. stor skallesluger, mindst 15.000 stk. blishøne, mindst 400 stk. klyde og mindst 5000 stk. hjejle.*
- *Naturtypeforekomster i artsklasse I målsættes til tilstandsklasse I og søges udvidet/sammenkædet, hvis de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Arealet med tør hede, kalkoverdrev og surt overdrev udvides hver med 20-40 %, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Tørre kalksandsoverdrev søges fordoblet i areal og kædes så vidt muligt sammen med potentielle kalksandsoverdrev også udenfor området.*
- *Arealer med nedbrudt højmose gendannes til aktiv højmose indenfor det oprindelige hydrologiske opland. Dette indebærer at arealet udvides.*
- *Kildevæld og rigkær, som er levested for eller potentielle/tidligere levesteder for, de sjældne bilag II-arter gul stenbræk, blank seglmos, kildevældsvindelsnegl målsættes højt (naturtilstand I) og søges fordoblet i areal.*
- *I naturtypen lavvandede bugter og vige sikres det, at de hydromorfologiske forudsætninger for en gunstig bevaringsprognose er til stede.*

Målsætningerne for de enkelte naturtyper og arter er vist i bilag 2.

Modstridende interesser
En målsætning om gunstig bevaringsprognose for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Blandt de naturtyper, der danner udpegningsgrundlag for Natura 2000-området, er naturtyperne kystlagune, klithede, tørt kalksandsoverdrev, surt overdrev, kildevæld samt skovbevokset tørvemose og ellesump prioriterede i habitatdirektivet, og de skal derfor generelt tilgodeses ved modstridende interesser med andre naturtyper og arter. Desuden har våde og tørre heder og tørre kalksandsoverdrev i den kontinentale region samt kalkoverdrev, sure overdrev, aktive højmoser og rigkær på nationalt og regionalt niveau haft en stor tilbagegang,. De nævnte naturtyper derfor opført som truede naturtyper. Der gøres derfor en indsats for at øge arealerne af især disse naturtyper. Aktiv højmose er både prioriteret og truet. Selv om naturtypen ikke er på udpegningsgrundlaget, er der potentiale for at den kan genskabes ved genopretning af nedbrudt højmose.

Især øgning af arealet med højmose og rigkær kan betyde en indskrænkning af arealet af habitatnaturtyperne skovbevokset tørvemose og elle- og askeskov som er opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne moser. EU-kommissionen har meldt ud, at hensynet til højmoser kan prioriteres i forhold til skovbevokset tørvemose, der har udviklet sig på grund af afvanding af en tidligere højmose. For rigkærenes vedkommende prioriteres hensynet til at genskabe større sammenhængende arealer de steder, hvor der er tale om unge birke- og ellesumpe, som enten er plantede eller opstået ved tilgroning af tidligere lysåben natur. Bortset fra i potentielle højmoser skal gamle og veludviklede forekomster af skovbevoksede tørvemoser bevares. Rydning af unge elle- og askeskove i forbindelse med genskabelse af rigkær kan kun ske under forudsætning af, at arealet af skovnaturtypen opretholdes på nationalt biogeografisk niveau.

Retablering af tidligere højmosearealer prioriteres højt, fordi naturtypen er stærkt truet. Genskabelse af højmose indebærer at vandstanden hæves. Det kan på længere sigt medføre, at de sekundære naturtyper, der har udviklet sig efter afvanding og tørvegravning af højmosen vil reduceres eller helt forsvinde lokalt. De kortlagte områder med nedbrudt højmose (11,6 ha), tørvelavning (3,9 ha) og brunvandede søer (ca. 10 ha) prioriteres retableret som aktiv højmose, og arealet med højmose-retablering søges samtidig udvidet inden for den oprindelige højmoses hydrologiske opland til i alt mindst 30 ha inden for habitatområdet og 15 ha uden for habitatområdet.

Indsatsprogram

Indsatsprogrammet beskriver indsatsen i den første planperiode 2010-2015 (for skovbevoksede fredskovspligtige arealer dog frem til

2021).

Indsatsprogrammet er baseret på sigtelinjerne for indsatsen i 1. planperiode, som er beskrevet i bilag 3 og i nedenstående retningslinjer.

Indsatsprogrammet består af en række ***generelle retningslinjer***, som skal sikre den eksisterende naturtilstand. De generelle retningslinjer gælder for alle arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, og den nødvendige indsats vil efterfølgende blive konkretiseret i de kommunale/statslige handleplaner.

Indsatsprogrammet består desuden af en række ***konkrete retningslinjer***, som skal sikre små naturarealer, ubeskyttede naturarealer og særligt truede arter og naturtyper. De konkrete retningslinjer giver en nærmere beskrivelse af den indsats, som i disse særlige tilfælde skal indarbejdes i de kommende handleplaner.

Indsatsprogrammet indeholder ikke bindende krav til kommunernes, Skov- og Naturstyrelsens eller statslige lodsejeres brug af de virkemidler og tiltag, som skal sikre den nødvendige indsats. Virkemidler og tiltag prioriteres og konkretiseres i handleplanerne eller i andre opfølgende tiltag.

Indsatsprogrammet for Natura 2000-området omfatter nedenstående generelle og konkrete retningslinjer, som tillige er vist oversigtligt i bilag 2.

Generelle retningslinjer
Sigtelinie 1. Areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter må ikke gå tilbage eller forringes.

1.1 Reduktion af kvælstof-deposition på områdets habitatnaturtyper forventes at ske gennem en kommende ændring af husdyrgodkendelsesloven jf. regeringsudspillet Grøn Vækst, april 2009. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til typerne reduceres, herunder fra drænafløb, dyrkede marker, overfladevand, spildevand og fodring. For marine naturtyper, større søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanen

1.2 Der sikres den for naturtypen mest hensigtsmæssige hydrologi på arealer med våd hede, tidvis våd eng, nedbrudt højmose, hængesæk, tørvelavning, kildevæld, rigkær, samt på levesteder for kildevældsvindelsnegl, blank seglmos, gul stenbræk og klyde. Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne.

1.3 Der sikres velegnede levesteder for de eventuelle tilbageværende forekomster af stor kærguldsmed, stavsild, stor

vandsalamander, engsnarre og klyde, samt tilfredsstillende levesteder og fourageringsmuligheder for damflagermus, odder, spættet sæl samt alle fuglearter på udpegningsgrundlaget.

1.4 Der sikres velegnede levesteder med individuel hensyntagen til artens krav til vandstand på ynglepladsen for rørdrum og klyde

1.5 Der sikres velplejede ynglepladser for engsnarre i overensstemmelse med artens krav til en ynglebiotop

1.6 Der sikres levesteder med individuel hensyntagen til den enkelte arts sårbarhed over for forstyrrelse for odder, spættet sæl, rørdrum, sangsvane, taffeland, troldand, hvinand, stor skallesluger, toppet skallesluger, blishøne, klyde og hjejle.

1.7 De terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje

1.8 Vandløb med vandplanter sikres gode fysiske forhold samt kontinuitet. Dette vil samtidig begunstige forekomsten af grøn køllegguldsmed, bæklampret, flodlampret og formentlig stavsild. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigelsen primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.

1.9 Kendte og potentielle ynglevandhuller for stor vandsalamander plejes i overensstemmelse med bedst kendte viden om artens krav til vandhullerne.

1.10 Invasive arter bekæmpes og deres spredning forebygges vha. bedst kendte metode. Problemarter som gyvel bekæmpes og deres spredning forebygges.

1.11 I de marine naturtyper sker der efter vandplanen indsats i forhold til miljøfarlige stoffer.

1.12 For de marine naturtyper sikres det, at projekter og aktiviteter ikke skader lokaliteten.

Konkrete retningslinjer

Sigtelinie 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter, som ikke kan opretholdes ved drift af det nuværende areal alene, sikres ved arealudvidelse, sammenkædning af arealer, pleje af naboarealer og/eller etablering af spredningskorridorer.

2.1 Forekomsterne af tør hede, tørt kalksandsoverdrev, kalkoverdrev, surt overdrev, kildevæld, rigkær og levesteder for kildevældsvindelsnegl, blank seglmos og gul stenbræk søges udvidet og sammenkædet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt, se sigtelinie 4.

2.2 Der etableres 20-30 velegnede ynglevandhuller for stor vandsalamander. Søerne indrettes i overensstemmelse med bedst kendte viden om artens krav til levestedet.

2.3 Faunapassageforhold for odderen sikres og forbedres ved

større vejanlæg, der overskærer artens naturlige spredningskorridorer – i og umiddelbart uden for Natura 2000-området.

Sigtelinie 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen skal sikres.

- *3.1 Fouragerings-, raste- og overnatningspladser for sangsvane, taffeland, troldand, hvinand, toppet skallesluger og stor skallesluger sikres mod uhensigtsmæssig forstyrrelse især i perioden fra sidst i juni til sidst i oktober (arts- og kønsvariation), hvor flere af arterne fælder svingfjerene og derfor ikke kan flyve.*
- *3.2 Et velegnet, sammenhængende rasteområde for klyde på anslået ca. 50 ha plejes og sikres i overensstemmelse med artens krav til biotop og til forstyrrelsesfrihed*
- *3.3 Skovnaturtyper sikres. Der kan være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovtype.*
- *3.4 Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen (fx meget små arealer), sikres mod ødelæggelse.*
- *3.5 Der sikres beskyttelse mod ødelæggelse af rev.*

Sigtelinie 4. Der skal gøres en særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet i 1. planperiode.

- *4.1 Kalkoverdrev, sure overdrev og rigkær sikres en hensigtsmæssig og sammenhængende drift. Lokaliteter, der længe har været uden drift, eller som er påvirket af næringsstoffer, sikres en drift med maksimal næringsstoffjernelse.*
- *4.2 Arealet med tør hede øges med op til 8-10 ha, arealet med surt overdrev øges med op til 8-10 ha. Arealet med rigkær øges med op til 15-20 ha, Det samlede areal med våd hede, tørt kalksandsoverdrev og kalkoverdrev sikres eller øges. Arealudvidelserne skal så vidt muligt ske i tilknytning til særligt artsrige forekomster*
- *4.3 Eventuelle tilbageværende levesteder for stor kærguldsmed og nuværende samt potentielle levesteder for gul stenbræk sikres og om muligt udvides eller sammenkædes.*
- *4.4 Levestederne for de sjældne bilag II-arter blank seglmos og kildevældsvindelsnegl sikres og udvides eller sammenkædes om muligt.*

Forslag til virkemidler

Kommunerne, Skov- og Naturstyrelsen og statslige lodsejere/myndigheder udarbejder handleplaner, vælger virkemidler og fore-

tager den konkrete forvaltning indenfor rammerne af indsatsprogrammet. Forslag til virkemidler nævnt i bilag 2 skal derfor betragtes som eksempler på, hvorledes indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammenhæng og synergi med vandplan

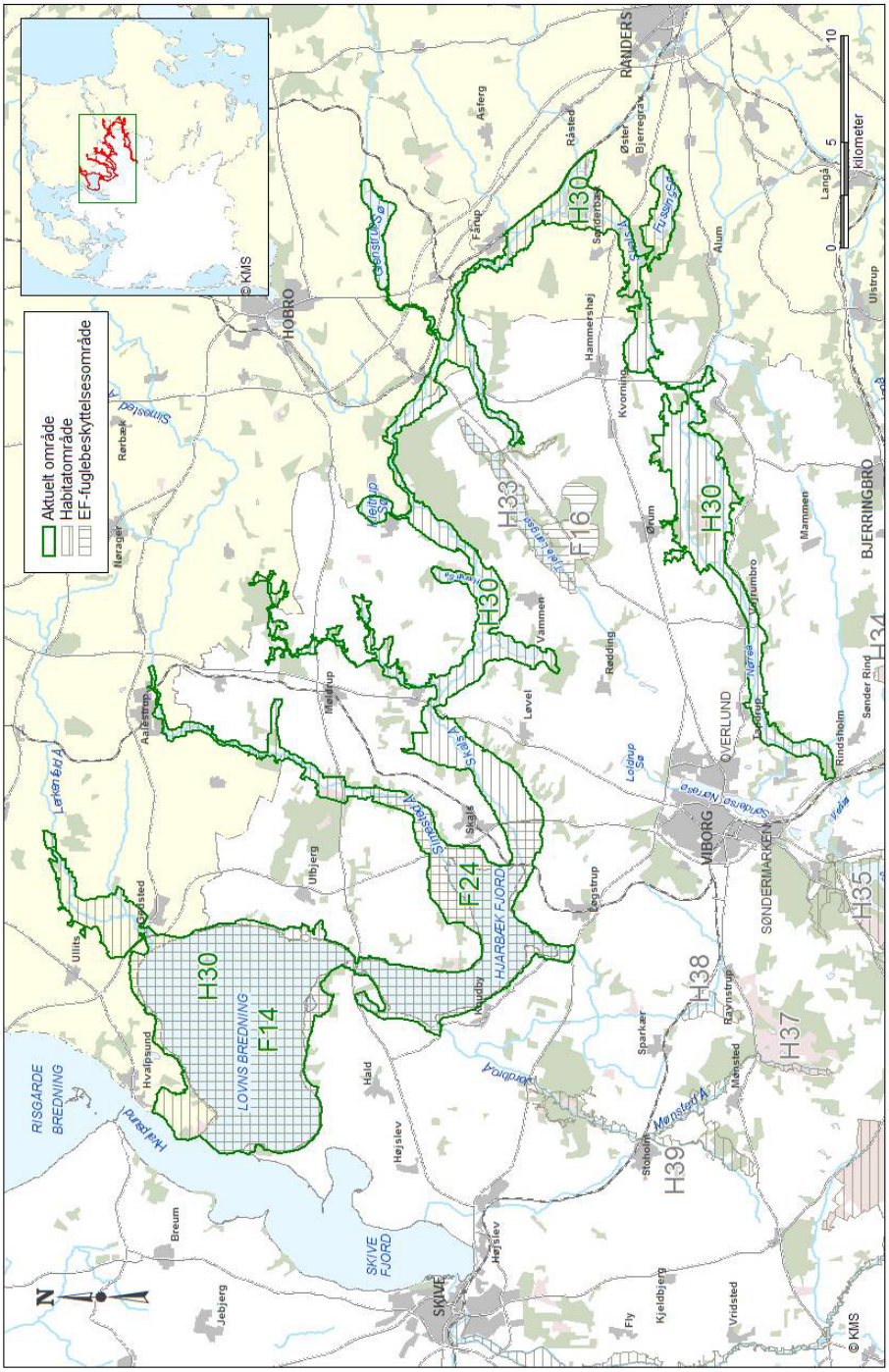
De kommende vandplaner bidrager til at løfte indsatsen med hensyn til forbedret vandkvalitet, herunder reduktioner i tilførslen af næringsstoffer og håndteringen af miljøfremmede stoffer i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Vandplanerne vil derudover bidrage til at sikre kontinuitet i vandløb. En nærmere beskrivelse af konkrete sammenhænge og synergier med den vandplan, der omfatter dette Natura 2000-område, afventer færdiggørelsen af vandplanforslaget."

Strategisk miljøvurdering

I medfør af lov nr. 316 af 5. maj 2004 skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

I bilag 4 er der udarbejdet en miljørapport, der belyser konsekvenserne ved at gennemføre Natura 2000-planen for område nr. 30.

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets geografiske beliggenhed og afgrænsning

Natura 2000-områdets afgrænsning. Natura 2000-området består af habitatområde H30 (vandret grøn skravering) og fuglebeskyttelsesområde F14 og F24 (lodret grøn skravering). Andre Natura 2000-områder er vist med sort afgrænsning.

Bilag 2 - Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1013 Kildevældsvindelsnegl	0,1 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter	**Bemærkning:**
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Afgræsning Høslet	**Bemærkning:** Arealet figurerer under naturtyperforekomsterne
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Rydning af vedplanter	**Bemærkning:** Arealet figurerer under naturtyperforekomsterne
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer	**Bemærkning:**

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1013 Kildevældsvindelsnegl	0,1 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
							Begrænsning el. ophør af drift	
Pesticidpåvirkning	Reduktion af miljøfarlige stoffer		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
							Begrænsning el. ophør af drift	
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet		☐	☑	☐	☑	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
							Naturpleje	Udvide arealet med kildevæld og rigkær (se indsats for 7220 og 7230)
							Administrative retningslinjer	Præcis kortlægning af arten v. eftersøgning på de potentielle lokaliteter i området
							Afgræsning	
							Rydning af vedplanter	

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1037 Grøn køllegguldsmed	20 Ha	Vurderet Gunstig	Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Belastning med organisk stof	Reduktion af tilledning af organisk stof		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Tiltag via vandplanen

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1042 Stor kærguldsmed	0 Ha	Ukendt	Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
						Afskæring af dræn og grøfter	Se indsats for vandhuller
						Randzoner	Se indsats for vandhuller
Overskygning af ynglevandhuller med vedplanter	Naturpleje	☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
						Rydning af vedplanter	Se indsats for vandhuller
Tilgroning af ynglevandhuller	Naturpleje	☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
						Vandhulsrestaurering	Se indsats for vandhuller

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1096 Bæklampret	Ha	Vurderet Gunstig	Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Spærringer i vandløb	Genskabelse af naturlig dynamik	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Fjernelse af spærringer
Belastning med organisk stof	Reduktion af tilledning af organisk stof	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1099 Flodlampret	Ha	Ukendt	Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Spærringer i vandløb	Genskabelse af naturlig dynamik	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Tiltag via vandplanen
Belastning med organisk stof	Reduktion af tilledning af organisk stof	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Tiltag via vandplanen

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1103 Stavsild	Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1140 Mudder- og sandflader blottet ved ebbe	361 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Tiltag via vandplanen
Miljøfarlige stoffer	Reduktion af miljøfarlige stoffer	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer
Invasive arter	Naturpleje	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1150 * Kystlaguner og strandsøer	38,3 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Tiltag via vandplanen

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1160 Større lavvandede bugter og vige	8946 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Tiltag via vandplanen
Fiskeri med slæbende redskaber ved bunden (bundtrawl)	Beskyttelse mod forstyrrelser	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Virkemidler af hensyn til naturtypen fra fiskeri s Administrative retningslinjer
Pesticidpåvirkning	Reduktion af miljøfarlige stoffer	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer
Hindring af landskabsdynamik	Genskabelse af naturlig dynamik	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Fjernelse af spærringer
Prædation	Konkret indsats	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1160 Større lavvandede bugter og vige	8946 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Akvakultur-anlæg	Afhjælpning af negative fysiske påvirkninger	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1166 Stor vandsalamander	0,1 Ha	Ukendt	Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
For få ynglevandhuller	Udvidelse af naturarealet		☐	☑	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Etablering af vådområder og søer Etablering på §3-arealer Etablering på driftsarealer	**Bemærkning:** Etablering af 25 nye vandhuller
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter Randzoner	
Tilgroning af ynglevandhuller	Naturpleje		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Vandhulsrestaurering	
Overskygning af ynglevandhuller med vedplanter	Naturpleje		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Rydning af vedplanter	

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1166 Stor vandsalamander	0,1 Ha	Ukendt	Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:		Sigtelinje 1	2	3	4		
Udsætning af fisk	Konkret indsats	Forhindre udsætning af fisk i potentielle ynglevandhuller	☐	☑	☐	☐	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
							Administrative retningslinjer	Forbud mod udsætning af fisk
Prædation	Konkret indsats	Forekomst af udsatte fisk i potentielle ynglevandhuller	☐	☑	☐	☐	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
							Vandhulsrestaurering	Fjernelse af fisk

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1170 Rev	Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Fiskeri med slæbende redskaber ved bunden (bundtrawl)	Beskyttelse mod forstyrrelser	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Begrænsning af fiskeri Administrative retningslinjer
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Tiltag via vandplanen

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1210 Enårig vegetation på stenede strandvolde	Ha	Ukendt	Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Ingen indsats i 1. planperiode

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1220 Flerårig vegetation på stenede strande	Ha	Ukendt	Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1230 Klinter eller klipper ved kysten	Ha	Ukendt	Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Ingen indsats i 1. planperiode

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1310 Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter, der koloniserer mudder og sand	Ha	Ukendt	Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1318 Damflagermus	Ha	Ukendt	Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1330 Strandenge	170 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afgræsning Høslet	
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Rydning af vedplanter	
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Begrænsning el. ophør af drift	
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☑	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Etablering på §3-arealer Etablering på driftsarealer Afskæring af dræn og grøfter	**Bemærkning:** Afgræsning Ophør med omlægning, gødskning m.v. og udlægning til permanent græs På alle arealer nævnt i de to foregående linier

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1330 Strandenge	170 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Invasive arter	Naturpleje		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Bekæmpelse af invasive arter	

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1355 Odder	Ha	Vurderet Gunstig	Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Trafikdrab	Konkret indsats		☐	☑	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Anlæg af faunapassager	**Bemærkning:** Anlæg af faunapassage

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1365 Spættet sæl	9300 Ha	Ukendt	Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1393 Blank seglmos	0,1 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afgræsning Høslet
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Rydning af vedplanter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter Begrænsning el. ophør af drift

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1393 Blank seglmos	0,1 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	Mulige virkemidler:	Bemærkning:
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	Se indsats for 7220	☐	☑	☐	☐	Afskæring af dræn og grøfter Afgræsning Høslet Rydning af vedplanter	

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1528 Gul stenbræk	3 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Grøftning og dræning	Konkret indsats		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter	**Bemærkning:** Afvanding skal begrænses til et minimum, idet det dog skal sikres, at græsning fortsat skal være mulig.
Tilgroning med græs og høje urter	Konkret indsats	Se indsats for 7220. Maks. vegetationshøjde skal være på 5-25 cm.	☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Afgræsning Høslet	**Bemærkning:** Ekstensiv sommerafgræsning med let, hårdfør race af kvæg, heste el.lign. Evt. initielt og supplerende høslæt med fjernelse af gammel førne og afslået materiale
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Rydning af vedplanter	**Bemærkning:**
Næringsstofbelastning	Konkret indsats		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter Begrænsning el. ophør af drift Etablering på driftsarealer	**Bemærkning:** Tilførsel af næringsbelastet vand skal standses

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
1528 Gul stenbræk	3 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:		Sigtelinje 1	2	3	4		
Pesticidpåvirkning	Konkret indsats		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Begrænsning el. ophør af drift	**Bemærkning:**
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	Se indsats for 7220	☐	☑	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter Afgræsning Høslet Rydning af vedplanter	**Bemærkning:**

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
2140 * Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede)	2,5 Ha	Ukendt	Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afgræsning Hedepleje
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Rydning af vedplanter
Invasive arter	Naturpleje	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Bekæmpelse af invasive arter

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden	1,4 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter Randzoner

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
3140 Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger	133,9 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer	
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter Randzoner	
Uhensigtsmæssig hydrologi	Konkret indsats		☑	☑	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter	**Bemærkning:** Forhindre saltvandsindtrængning

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks	410 Ha	Vurderet Gunstig	Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel		☑	☑	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter Randzoner	**Bemærkning:**
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Vandhulsrestaurering	
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Rydning af vedplanter	
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	Se indsats for stor vandsalamander	☐	☑	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Etablering på §3-arealer Etablering på driftsarealer	**Bemærkning:**

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
3160 Brunvandede søer og vandhuller	3,7 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☑	☑	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter Randzoner	**Bemærkning:**
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer	
Overgroning med hængesæk	Ingen Indsats i 1. planperiode	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Fri dynamik	

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
3260 Vandløb med vandplanter	Ha	Ukendt	Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Grødeskæring i vandløb	Miljøvenlig vandløbspleje		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Selektiv grødeskæring
Belastning med organisk stof	Reduktion af tilledning af organisk stof		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Tiltag via vandplanen

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
4010 Våde dværgbusksamfund med klokkelyng	0,8 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter	**Bemærkning:**
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer	**Bemærkning:**
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Afgræsning Høslet Hedepleje	**Bemærkning:**
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Rydning af vedplanter	**Bemærkning:**

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)	132 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer	**Bemærkning:**
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Afgræsning Høslet Hedepleje	**Bemærkning:**
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Rydning af vedplanter	**Bemærkning:**
Invasive arter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Bekæmpelse af invasive arter	**Bemærkning:**

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)	132 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☑	☐	☑	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
						Rydning af vedplanter	Rydning af nåletræer
						Hedepleje	
						Etablering på driftsarealer	
						Afgræsning	Samgræsning med eksisterende hedearealer for at sikre frøspredning
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:**	
						Administrative retningslinjer	

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
5130 Enekrat på heder, overdrev eller skrænter	11,4 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Rydning af vedplanter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer
Invasive arter	Naturpleje		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Bekæmpelse af invasive arter

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
6120 * Meget tør overdrevs- eller skrænt vegetation på kalkholdigt sand	1,6 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer	**Bemærkning:**
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Afgræsning Rydning af vedplanter	**Bemærkning:**
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☑	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Naturpleje	**Bemærkning:**
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer	

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (* vigtige orkidélokaliteter)	5,7 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Afgræsning Høslet	**Bemærkning:** Initielt høslet på arealer, der længe har været uden drift, bl.a. mhp. N-fjernelse (fjernelse af afslået materiale)
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Rydning af vedplanter	**Bemærkning:**
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer	**Bemærkning:**
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Begrænsning el. ophør af drift	**Bemærkning:** Ophør med gødskning og/eller sprøjtning på arealerne.
Invasive arter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Bekæmpelse af invasive arter	**Bemærkning:**

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (* vigtige orkidélokaliteter)	5,7 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Arealreduktion/ fragmentering	Ingen Indsats i 1. planperiode		☐	☑	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Ingen indsats i 1. planperiode	**Bemærkning:**
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer	

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
6230 * Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund	242 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
							Afgræsning	Ekstensiv afgræsning med hårdføre racer af kreaturer, heste el.lign.
							Høslet	Initielt høslet på arealer, der længe har været uden drift, bl.a. mhp. N-fjernelse (fjernelse af afslået materiale)
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
							Rydning af vedplanter	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
							Administrative retningslinjer	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
							Begrænsning el. ophør af drift	Ophør med gødskning og/eller sprøjtning på arealerne
Invasive arter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
							Bekæmpelse af invasive arter	

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
6230 * Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund	242 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	Mulige virkemidler:	Bemærkning:
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☑	☐	☑	Etablering på driftsarealer	Nåletræsplantager og dyrkede arealer
						Høslet	Høslet med fjernelse af afslået materiale på tidligere dyrkede arealer mhp. udpining
						Rydning af vedplanter	Afvikling af nåletræsbevoksninger mm.
						Afgræsning	
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	Mulige virkemidler:	
						Administrative retningslinjer	

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	11 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Afgræsning Høslet	**Bemærkning:**
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Rydning af vedplanter	**Bemærkning:**
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer	**Bemærkning:**

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
6430 Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn	Ha	Ukendt	Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
7120 Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse	5,6 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Rydning af vedplanter
Invasive arter	Naturpleje		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Bekæmpelse af invasive arter

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
7120 Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse	5,6 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:		Sigtelinje 1	2	3	4	Mulige virkemidler:	Bemærkning:
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	Naturlig hydrologi skal genskabes på forekomsten og på de omgivende tidligere højmosearealer.	☐	☑	☐	☐	Rydning af vedplanter Afskæring af dræn og grøfter Etablering på §3-arealer Etablering på driftsarealer	

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
7140 Hængesæk og andre kærsamfund dannet flydende i vand	27,4 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Uhensigtsmæssig hydrologi	Forbedring af hydrologi	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afgræsning Høslet
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Rydning af vedplanter
Invasive arter	Naturpleje	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Bekæmpelse af invasive arter

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
7140 Hængesæk og andre kærsamfund dannet flydende i vand	27,4 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Begrænsning el. ophør af drift

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
7150 Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv	1,9 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Uhensigtsmæssig hydrologi	Forbedring af hydrologi	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Rydning af vedplanter
Invasive arter	Naturpleje	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Bekæmpelse af invasive arter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
7220 * Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand	64 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Uhensigtsmæssig hydrologi	Forbedring af hydrologi	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Afgræsning Høslet
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Rydning af vedplanter
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Begrænsning el. ophør af drift
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
7220 * Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand	64 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Invasive arter	Naturpleje		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Bekæmpelse af invasive arter	
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet		☐	☑	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Rydning af vedplanter Afskæring af dræn og grøfter Afgræsning Fri dynamik Etablering på §3-arealer Etablering på driftsarealer	**Bemærkning:**

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
7230 Rigkær	145 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter	**Bemærkning:** Det skal sikres, at vandstandshævninger ikke forhindrer nødvendig afgræsning.
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Afgræsning Høslet	**Bemærkning:** Initielt høslet på arealer, der længe har været uden drift. Fjernelse af afslået materiale, bl.a. mhp. N-fjernelse.
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Rydning af vedplanter	**Bemærkning:**
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Begrænsning el. ophør af drift	**Bemærkning:**
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☑	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer	**Bemærkning:**

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
7230 Rigkær	145 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	Mulige virkemidler:	Bemærkning:
Invasive arter	Naturpleje		☑	☐	☐	☑	Bekæmpelse af invasive arter	
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet		☐	☑	☐	☑	Rydning af vedplanter	Skønnet areal
							Afskæring af dræn og grøfter	Skønnet areal
							Afgræsning	
							Etablering på §3-arealer	

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
9110 Bøgeskove på morbund uden kristtorn	34 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer	☐	☐	☑	☐	**Mulige virkemidler:** Ekstensiv skovdrift	**Bemærkning:**
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer	

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
9130 Bøgeskove på muldbund	4,5 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer	☐	☐	☑	☐	**Mulige virkemidler:** Ekstensiv skovdrift	**Bemærkning:**
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer	

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
9160 Egeskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund	40 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer	☐	☐	☑	☐	**Mulige virkemidler:** Ekstensiv skovdrift	**Bemærkning:**
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer	
Invasive arter	Naturpleje	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Bekæmpelse af invasive arter	

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
9190 Stilkegeskove og -krat på mager sur bund	86 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer	
Indvandring af skyggetræer i lysåben skov	Naturpleje		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Ingen indsats i 1. planperiode	
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer		☐	☐	☑	☐	**Mulige virkemidler:** Ekstensiv skovdrift	**Bemærkning:**

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
91D0 * Skovbevoksede tørvemoser	228 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer	☐	☐	☑	☐	**Mulige virkemidler:** Ekstensiv skovdrift	**Bemærkning:**
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer	

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Habitatområde: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og N

Udpegningsgrunlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
91E0 * Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld	42 Ha	Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer	☐	☐	☑	☐	**Mulige virkemidler:** Ekstensiv skovdrift	**Bemærkning:**
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Administrative retningslinjer	

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Fugleområde: 14 Lovns Bredning

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
Sangsvane	11750 Ha	Vurderet Gunstig	Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Tiltag via vandplanen

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Fugleområde: 14 Lovns Bredning

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
Hvinand	9300 Ha	Vurderet Gunstig	Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☑	☐	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
						Tiltag via vandplanen	Reduceret fødegrundlag pga. næringsbelastning af fjorden
Jagt	Beskyttelse mod forstyrrelser	☑	☐	☑	☐	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
						Begrænsning af jagt	
Sejlads og skibsfart	Beskyttelse mod forstyrrelser	☑	☐	☑	☐	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
						Begrænsning af adgang	Herunder begrænsning af hurtig sejlads, vindsurfing m.v. i artens fældningstid

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Fugleområde: 14 Lovns Bredning

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
Toppet skallesluger	6900 Ha	Ukendt	Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Tiltag via vandplanen	
Sejlads og skibsfart	Beskyttelse mod forstyrrelser		☑	☐	☑	☐	**Mulige virkemidler:** Begrænsning af adgang	**Bemærkning:** Begrænsning af hurtig sejlads, vandski m.v. i Lovns Bredning i artens fældningstid
Jagt	Beskyttelse mod forstyrrelser		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Begrænsning af jagt	

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Fugleområde: 14 Lovns Bredning

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
Stor skallesluger	6900 Ha	Ukendt	Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Sejlads og skibsfart	Beskyttelse mod forstyrrelser		☑	☐	☑	☐	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
							Begrænsning af adgang	Begrænsning af hurtig sejlads
Jagt	Beskyttelse mod forstyrrelser		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:**	
							Begrænsning af jagt	

Fugleområde: 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
Rørdrum	Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Mangel på egnede fouragerings-/rasteområder	Udvidelse af naturarealet		☐	☑	☐	☐	**Mulige virkemidler:**	**Bemærkning:**
							Etablering af vådområder og søer	Udvidelse af arealet med våd rørskov

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Fugleområde: 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
Sangsvane	Ha	Vurderet Gunstig	Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Tiltag via vandplanen

Fugleområde: 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
Taffeland	2500 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Tiltag via vandplanen

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Fugleområde: 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
Troldand	2500 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	Mulige virkemidler:	Bemærkning:
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☐	Tiltag via vandplanen	

Fugleområde: 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
Hvinand	Ha	Vurderet Gunstig	Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	Mulige virkemidler:	Bemærkning:
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☑	☐	Tiltag via vandplanen	Reduceret fødegrundlag pga. næringsbelastning af fjorden

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Fugleområde: 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
Engsnarre	1400 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Mangel på egnede fouragerings-/rasteområder	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer	☐	☑	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Begrænsning el. ophør af drift	**Bemærkning:**
Ikke afpasset naturpleje	Naturpleje	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Begrænsning el. ophør af drift Høslet	

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Fugleområde: 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
Blishøne	2500 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Tiltag via vandplanen
Sejlads og skibsfart	Beskyttelse mod forstyrrelser		☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Ingen virkemidler

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Fugleområde: 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
Klyde	60 Ha	Vurderet Ugunstig	Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Bemærkning Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4		
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje		☑	☑	☑	☐	**Mulige virkemidler:** Afgræsning Høslet	**Bemærkning:**
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi		☑	☑	☑	☐	**Mulige virkemidler:** Afskæring af dræn og grøfter	**Bemærkning:**
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel		☑	☑	☑	☐	**Mulige virkemidler:** Begrænsning el. ophør af drift	**Bemærkning:**
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet		☐	☑	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Etablering på §3-arealer Etablering på driftsarealer	**Bemærkning:**

Natura 2000-område: 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal

Fugleområde: 24 Hjarbæk Fjord og Simested Fjord

Udpegningsgrundlag:	Areal:	Bevaringsprognose:	Langsigtet mål:
Hjejle	12100 Ha	Vurderet Gunstig	Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje 1	2	3	4	
Forstyrrelser	Beskyttelse mod forstyrrelser	☑	☐	☐	☐	**Mulige virkemidler:** Ingen virkemidler

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Væsentlige naturopgaver
Miljøministeriet har udarbejdet en oversigt over væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen. Det er de opgaver, som tillægges den højeste prioritet i 1. planperiode fra 2010 til 2015:

Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen:
Danmark er ifølge Habitatdirektivet forpligtiget til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger, der sikrer eller genopretter en gunstig bevaringsprognose for de naturtyper og arter, der udgør habitatområdernes udpegningsgrundlag.
Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at beskytte yngle- og rasteområder for en række fuglearter.

Væsentlige trusler mod naturen
En række faktorer udgør de væsentligste trusler mod de direktivudpegede naturtyper og arter:

Næringsstofbelastning medfører markante forringelser af terrestriske naturtyper, søer, vandløb og kystnære farvande først og fremmest som følge af gødskning, afstrømning fra markarealer og kvælstofnedfald. Store mængder næringsstoffer i naturen fremmer ensartede næringskrævende artssamfund på bekostning af et alsidigt plante- og dyreliv og medfører forringede forhold for den biologiske mangfoldighed og naturtyper og arter;

Tilgroning ændrer på afgørende vis levevilkårene for en række plante- og dyrearter, herunder fuglene. Det truer også især lysåbne naturtyper som moser, enge, klitter, heder, overdrev men også egeskove ofte som følge af manglende eller utilstrækkelig drift;

Fragmentering skaber isolation af arternes bestande, hvorved de risikerer at uddø. Foruden et direkte tab af naturareal, forringes de eksisterende naturtypers tilstand og deres økologiske funktioner;

Udtørring er en vedvarende trussel mod mange våde naturtyper og de tilhørende arter som følge af en ændring i de naturlige vandforhold;

Invasive arter er ikke hjemmehørende arter, der spreder sig. De optager plads og fortrænger det oprindelige plante- og dyreliv og findes i dag på mange naturarealer;

Forstyrrelse kan være en afgørende faktor navnlig for truede og sårbare arter, der på grund af levevis og specifikke krav til levested, vil være følsomme overfor menneskelige aktiviteter.
Ofte vil truslerne påvirke i samme retning. For eksempel er tilgroning ofte en effekt af næringsstof-belastning og udtørring, tillige er presset på mange arter højt på grund af fragmentering, og det øges yderligere med forekomst af for eksempel invasive arter og menneskelig forstyrrelse.

Overordnet målsætning
Målsætningen er, at de udpegede naturtyper og arter på sigt opnår "gunstig bevaringsprognose". Der skal opstilles en langsigtet målsætning for hvert af de udpegede Natura 2000-områder.
Målsætningen rækker udover 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold og i de udpegede områder som helhed.

Sigtelinjer for indsatsen i 1. planperiode
Natura 2000-planen skal under hensynstagen til den overordnede målsætning opstille konkrete retningslinjer for indsatsen i 1. planperiode for hvert enkelt beskyttelsesområde. Det kan være en indsats, som strækker sig ud over planperioden, men som skal iværksættes nu.
Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelses-direktivernes krav om "gunstig bevaringsprognose" er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats. Det er derfor nødvendigt at prioritere og målrette indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode fokuserer på at sikre naturtilstanden for udpegede naturtyper og bestandene for udpegede arter. Der vil på baggrund af naturmæssige forskelligheder være regionale forskelle i gennemførelsen af indsatsen.

Sikring af naturtilstanden af eksisterende naturarealer og arter i beskyttelsesområderne
Ifølge direktiverne skal de naturtyper og arter, der udgør områdernes udpegningsgrundlag, have en gunstig bevaringsprognose. Der er således en forpligtigelse til at sikre naturen mindst samme tilstand som ved direktivernes ikrafttræden. Dette kræver ofte en løbende driftsindsats og en vedvarende indsats mod næringsstofbelastningen på de eksisterende naturarealer for at opretholde eller genoprette dem i samme tilstand.

Sikring af de små naturarealer
De små naturarealer er ofte i dårlig naturtilstand, blandt andet fordi de er så små, at påvirkningen fra omgivende arealer har stor betydning. En udvidelse af små naturarealer indenfor beskyttelsesområderne samt eventuelt sammenkædning af arealer via spredningskorridorer og trædesten kan være nødvendig for at opretholde naturtilstanden også på længere sigt.

Sikring af naturtyper og levesteder som lovligt kan ødelægges
Der skal ske en sikring af de naturtyper og levesteder, der ikke er beskyttet mod aktiviteter, som direkte kan ødelægge dem. Det drejer sig for eksempel om skovens naturtyper og sten- og boblerev på havet. Der vil derudover være andre ikke beskyttede levesteder for visse af direktivernes arter, hvor en sikring kan være nødvendig, for eksempel for visse fuglearter.

Indsats for truede naturtyper og arter
For naturtyper og arter, hvis status på landsplan er i fare for at blive voldsomt forringet i 1. planperiode, og hvor der er en fare for, at de forsvinder fra den danske natur på sigt kan en egentlig naturgenopretningsindsats og/eller målrettet drift være nødvendig. Som eksempler på truede naturtyper og arter kan nævnes højmoser, eremit og sortterne.
Natura 2000-planlægningen fastlægger desuden retningslinjer for myndighedernes skønsmæssige beføjelser efter lovgivningen i øvrigt.

Natura 2000 og Vandrammedirektivet
Gennemførelsen af Vandrammedirektivet og vandplanerne forventes at bidrage til at imødegå nogle af ovennævnte trusler. Eksempelvis genskabes nye naturområder i ådale, og vandkvaliteten vil blive forbedret. Omfanget af synergieffekten mellem Natura 2000 og Vandrammedirektivet vil blive tydelig undervejs i planprocessen. For vandforekomster, der også er omfattet af Natura 2000-direktiverne, vil det strengeste af miljømålene være gældende.
Med målbekendtgørelsen er der fastlagt nærmere retningslinjer for fastsættelse af mål i Natura 2000-områderne og defineret en 5-trinskala for naturtilstanden i 23 lysåbne naturtyper. Et tilsvarende tilstandssystem er under udarbejdelse for de 10 skovnaturtyper og for direktivernes arter. På et senere tidspunkt vil et tilstandssystem for såvel de ferske som de marine naturtyper blive udarbejdet.

MILJØMINISTERIET

Miljøcenter Ringkøbing

By- og Landskabsstyrelsen
Miljøcenter Ringkøbing
Holstebrovej 31
6950 Ringkøbing

Telefon 72 54 25 00
blst@blst.dk
www.blst.dk